

SAVIVALDYBIŲ KONTROLIERIŲ ASOCIACIJA

Lietuvos Respublikos Seimo
Valstybės valdymo ir savivaldybių komitetui

2026-04-21 Nr. P-6
Į 2026-04-09 Nr. S-2026-1439

DĖL INFORMACIJOS APIE SAVIVALDYBIŲ KONTROLĖS IR AUDITO TARNYBŲ VEIKLOS TEISINIO REGULIAVIMO PROBLEMATIKĄ PATEIKIMO

Savivaldybių kontrolierių asociacija, susipažinusi su Lietuvos Respublikos Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto 2025-04-09 posėdžio nutarimu svarstytu klausimu Nr. 2 „2026 m. kovo 16 d. išorinių peržiūrų apibendrinimo ataskaita Nr. IPE-1 „Savivaldybių kontrolės ir audito tarnybų atliktų auditų išorinių peržiūrų rezultatai“ (ataskaitos išklausymas)“, teikia informaciją apie savivaldybių kontrolės ir audito tarnybų veiklos teisinio reguliavimo problematiką.

Siekdami efektyvaus ir racionalaus savivaldybių kontrolės ir audito sistemos veikimo, teikiame siūlymus tikslinti įstatymų nuostatas, reguliuojančias savivaldybės kontrolieriaus darbo sąlygas, savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos veiklos organizavimą (1 lentelė).

1 lentelė

Savivaldybių kontrolierių asociacijos teikiamų siūlymų apibendrinimas

Eil. Nr.	Problematika	Keistinas teisinis reguliavimas
1.	Savivaldybės kontrolieriaus atlygis turi būti susietas ne su formalia pareigybės kategorija, o su realia atsakomybe, nepriklausomumu ir būti konkurencingas.	Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas.
2.	Kadencijų skaičiaus ribojimas bei skyrimas atstovaujamosios institucijos sprendimu silpnina savivaldybių kontrolierių nepriklausomumą, profesionalumą ir stabilumą.	Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 15 str. 2 d. 7 p., 20 str. 4 d. 1 p., 67 str. 8 d., Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymas.
3.	Nepagrįstai ribojama galimybė savivaldybės kontrolieriui dirbti kitą darbą.	Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 67 str. 7 d., Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 2 str. 10 d.
4.	Savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos vidaus audito atlikimui turėtų būti taikomas toks pat periodiškumas, kaip ir kitų auditorių vidaus auditams atlikti.	Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 3, 4, 5, 6, 7, 12, 15, 17, 18, 20, 22, 23, 24, 25, 27, 30, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 54, 55, 57, 60, 65, 67, 70, 72 straipsnių pakeitimo ir 56, 68

Eil. Nr.	Problematika	Keistinas teisinis reguliavimas
		straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymo projekto, reg. Nr. 25-11630(5), 31 str. 11 d.
5.	Tikslinga ydinga nuostata, kad dėl savivaldybės kontrolieriaus teikiamo tarybos sprendimo projekto išvadą teikia kontroliuojamas subjektas – administracija.	Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 33 str. 3 d. 6 p.

Teikiame konkrečius argumentus kiekvienu siūlomu klausimu.

1. Savivaldybės kontrolieriaus atlygis turi būti susietas ne su formalia pareigybės kategorija, o su realia atsakomybe, nepriklausomumu ir būti konkurencingas

Sistemiškai vertinant savivaldybės institucijų, įstaigų ir įmonių vadovų darbo užmokesčio koeficientus, stebime hierarchiškai neproporcingą kompetencijoms ir atsakomybėms jų nustatymą, kai apibrėžtos nesikeičiančios srities funkcijų vykdymas apmokamas daugiau nei šių funkcijų vykdymo priežiūra, kontrolė ir auditas (2 lentelė).

2 lentelė

Savivaldybės institucijų ir įstaigų vadovų atsakomybės, pareiginės algos koeficientai

Pareigybė	Kompetencijos ir atsakomybė	Pareiginės algos koeficientas	
Meras	Tiesiogiai ir asmeniškai atsako už įstatymų, Vyriausybės, savivaldybės tarybos, savo sprendimų įgyvendinimą savivaldybės teritorijoje jo kompetencijai priskirtais klausimais, t. y. savivaldybės biudžeto sudarymą ir vykdymą; savivaldybės strateginio planavimo proceso organizavimą; savivaldybės viešojo administravimo institucijų, įstaigų ir įmonių vadovų veiklos priežiūrą; viešąsias paslaugas teikiančių subjektų darbo koordinavimą, juridinio asmens dalyvio turtinių ir neturtinių teisių bei pareigų įgyvendinimą ir kt. ¹	per 500 tūkst. gyventojų	3,5
		nuo 100 tūkst. gyventojų iki 500 tūkst. gyventojų	3,4
		nuo 50 tūkst. gyventojų iki 100 tūkst. gyventojų	3,2
		nuo 15 tūkst. gyventojų iki 50 tūkst. gyventojų	3,0
		iki 15 tūkst. gyventojų	2,8
Savivaldybės kontrolierius	Atsako už savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos įgaliojimų – prižiūrėti, ar teisėtai, efektyviai, ekonomiškai ir rezultatyviai valdomas ir naudojamas savivaldybės turtas ir patikėjimo teise valdomas valstybės turtas, kaip vykdomas savivaldybės biudžetas ir naudojami kiti piniginiai ištekliai, atliekant finansinius, atitikties ir veiklos auditus bei vertinimus ✓ savivaldybės administracijoje, ✓ savivaldybės administravimo subjektuose (savivaldybės institucijoje ir įstaigose) ir	1,65-3	

¹ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas, 1994 m. liepos 7 d. Nr. I-533 (su vėlesniais pakeitimais).

Pareigybė	Kompetencijos ir atsakomybė	Pareiginės algos koeficientas
	✓ savivaldybės valdomose įmonėse ir teikiant Savivaldybės tarybai išvadas – vykdymą; nurodo merui, audituotų subjektų vadovams jų veiklos trūkumus ir nustato terminą, per kurį turi būti pašalinti nustatyti teisės aktų pažeidimai ir kt. ²	
Biudžetinių įstaigų vadovai	Organizuoja biudžetinės įstaigos darbą, kad būtų įgyvendinami biudžetinės įstaigos veiklos tikslai ir atliekamos nustatytos funkcijos; užtikrina, kad biudžetinės įstaigos veikloje būtų laikomasi įstatymų, kitų teisės aktų ir biudžetinės įstaigos nuostatų ir kt. ³	1,29-3,98 + 25 proc. dėl veiklos sudėtingumo mokyklų vadovams + 40 proc. kintamoji dalis pagal darbo apmokėjimo sistemą = 2,26-6,97
Viešųjų įstaigų vadovai	Organizuoja viešosios įstaigos veiklą ir veikia jos vardu santykiuose su kitais asmenimis, sudaro, pakeičia ir nutraukia darbo sutartis su viešosios įstaigos darbuotojais, atlieka kitas personalo valdymo funkcijas ⁴ .	1,1-3,98 +30 proc. papildoma darbo užmokesčio dalis = 1,43-5,17
Sveikatos viešųjų įstaigų vadovai	Įstatymų nustatyta tvarka sudaro darbo sutartis su sveikatos priežiūros specialistais ir kitais įstaigų darbuotojais ir jas nutraukia ⁵ . Organizuoja viešosios įstaigos veiklą ir veikia jos vardu santykiuose su kitais asmenimis, sudaro, pakeičia ir nutraukia darbo sutartis su viešosios įstaigos darbuotojais, atlieka kitas personalo valdymo funkcijas ⁶ .	SvVDU x k SvVDU – LNSS viešosios įstaigos vieno etato gydytojų ir slaugytojų vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio svertinis vidurkis, k – koeficientas priklausomai nuo pajamų ir etatų skaičiaus: 50 % kPSDF (pajamos) + 50 % kE (gydytojų ir slaugytojų etatų skaičius). 2025 m. duomenimis ⁷ : min: 1883 Eur Kvėdarnos ambulatorija max: 5297 Eur Antakalnio poliklinika min: 1,05=50proc.x(1+1,1) Kvėdarnos ambulatorija max: 2,8=50proc.x(2,8+2,8) Antakalnio poliklinika DU: 1997 Eur-14831,6 Eur 1,11-8,31 (perskaičiavus pagal patvirtintą pareiginės algos bazinį dydį 1785,40 Eur)
Savivaldybės valdomų įmonių vadovai	Atsako už įmonės veiklos strategijos projekto parengimą; įmonės veiklos organizavimą ir kt. ⁸ bendrovės veiklos organizavimą bei jos tikslų įgyvendinimą ⁹ .	1,9-11 +30 proc. kintamoji darbo užmokesčio dalis už pasiektus rezultatus = 2,47-14,3

² Ten pat.

³ Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų įstatymas, 1995 m. gruodžio 5 d. Nr. I-1113 (su vėlesniais pakeitimais).

⁴ Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymas, 1996 m. liepos 3 d. Nr. I-1428 (su vėlesniais pakeitimais).

⁵ Lietuvos Respublikos sveikatos priežiūros įstaigų įstatymas, 1996 m. birželio 6 d. Nr. I-1367 (su vėlesniais pakeitimais).

⁶ Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymas, 1996 m. liepos 3 d. Nr. I-1428 (su vėlesniais pakeitimais).

⁷ <https://ligoniukasa.lrv.lt/lt/atviri-duomenys-1/informacija-apie-gydymo-istaigu-darbuotoju-darbo-uzmokesti/>

⁸ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybės įmonių įstatymas, 1994 m. gruodžio 21 d. Nr. I-722 (su vėlesniais pakeitimais).

⁹ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymas, 2000 m. liepos 13 d. Nr. VIII-1835 (su vėlesniais pakeitimais).

Tokia situacija mažina priežiūrą, kontrolę ir auditą vykdančių pareigybių prestižą, apsunkina kompetentingų kandidatų pritraukimą ir gali netiesiogiai silpninti kontrolės kokybę.

Taigi vertinant sistemiškai, savivaldybės kontrolieriui numatyti pareiginės algos koeficientai nėra proporcingai subalansuoti, nes:

✓ **Neatitinka reikalingų kompetencijų ir atsakomybės masto**

Savivaldybės kontrolieriaus pareigybė reikalauja, kad šias pareigas einantis asmuo būtų ne tik visapusiškas ir universalus vadovas, išmanantis savivaldos veiklos principus, teisę, finansus, strateginį valdymą ir visas savivaldybės veiklos sritis, bet ir kompetentingas ir patyręs auditorius, suprantantis ir mokantis taikyti finansinio, veiklos ir atitikties audito metodikas bei gebantis užtikrinti ir atliekamų auditų, ir savivaldybės tarybai teikiamų išvadų kokybę. Be to, savivaldybės kontrolės ir audito sritys apima visą savivaldybės biudžetą ir visas savivaldybės veiklos sritis, o atliekamų auditų pobūdis, audituojamos problemos ir vertinami klausimai kaskart būna skirtingi, todėl išsamiam ir giliam audituojamos srities išmanymui, būtina ypač didelė savivaldybės kontrolieriaus kompetencija ir profesionalumas. Kitų tokių unikalių žmonių savivaldoje, ko gero, nėra, tačiau jie nėra vertinami (DU ir politine prasme), nes dažnai nėra patogūs – įvardija trūkumus ir teikia politikams ne visada priimtinas pastabas.

✓ **Neužtikrina konkurencingo atlygio ir neskatina lojalumo tarnybai, savivaldybei ir valstybei**

Priimant galiojantį Valstybės tarnybos įstatymą buvo deklaruojama, kad siekiama didinti valstybės tarnybos efektyvumą, konkurencingumą ir patrauklumą, tačiau, vertinant savivaldybės kontrolieriaus atveju – numatyti pareiginės algos apmokėjimo koeficientai (ir ribotos skatinimo galimybės, kitos garantijos) neskatina rinktis ar siekti išlaikyti šią pareigybę. Būtent dėl neatliepiančio pareigų sudėtingumą pareiginės algos koeficiento pastaraisiais metais nerezultatyviai vyko konkursai į savivaldybių kontrolierių pareigas. Pvz., 2024 – 2025 metais į savivaldybės kontrolieriaus pareigas buvo organizuoti konkursai: Joniškio rajono savivaldybėje 5, Pakruojo rajono savivaldybėje 3, Skuodo rajono savivaldybėje 2. O pagal pastarųjų metų duomenis, net 3 savivaldybių kontrolieriai, įvertinę darbo krūvį, tempus ir, tikėtina, neproporcingą atlyginimą, paliko pareigas išdirbę tik po 2 ar 3 metus.

Ko gero, geriausiai paruošti, kompetentingi ir kvalifikuoti kontrolieriai būtų savivaldybės kontrolės ir audito tarnyboje dirbę darbuotojai, tačiau matydami kadencijos trukmę, taikomą pareiginės algos koeficientą (be galimybės gauti priedą už tarnybos Lietuvos valstybei stažą bei ribotomis skatinimo galimybėmis) ir atsakomybių spektrą, jie nesirenka kandidatuoti. Pasitaiko atvejų, kai savivaldybių kontrolės ir audito tarnybų darbuotojų galutinis darbo užmokestis (įskaitant priedą už tarnybos Lietuvos valstybei stažą, nevertinant priemonių ir kitų skatinimo priemonių) siekia

ar net yra didesnis nei savivaldybės kontrolieriaus – Savivaldybių kontrolierių asociacijos duomenimis, tokie atvejai yra penkiose savivaldybės kontrolės ir audito tarnybose.

Be to, esant aukščiau minėtai situacijai, ir tarnybos darbuotojai, įvertinus jų kompetencijas ir pasiektus rezultatus, praranda galimybę būti finansiškai paskatinti nustatant didesnę pareiginės algos koeficientą.

Reikėtų įvertinti ir tai, kad parengtame Valstybės tarnybos įstatymo projekte siūloma atsisakyti priedo už tarnybos stažą kaip darbo užmokesčio dalies ir nustatyti, kad pareiginės algos koeficientas didėtų atsižvelgiant į tarnybinės veiklos vertinimą. Kasmetinio vertinimo metu, jei tarnautojo veikla būtų įvertinta kaip „atitinkanti“ arba „viršijanti lūkesčius“, pareiginės algos koeficientas didėtų 1 proc. Tokiu būdu būtų skatinamas rezultatyvumas, kompetencija ir nuolatinis tobulėjimas valstybės tarnyboje¹⁰. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad nenumatant įstaigų vadovų pareiginės algos koeficiento didinimo ar indeksavimo mechanizmo, gali susidaryti situacija, kai darbuotojų atlyginamai pasieks vadovui nustatytą darbo užmokestį.

✓ **Neužtikrina aukšto finansinio nepriklausomumo lygio**

Pagal 1-ąją INTOSAI principą (anksčiau žinomas kaip Limos deklaracija), audito institucija jai patikėtus uždavinius gali atlikti objektyviai ir veiksmingai tik tuo atveju, jei ji yra nepriklausoma nuo audituojamų subjektų ir yra apsaugota nuo pašalinės įtakos. Viena iš auditoriaus nepriklausomumo užtikrinimo sąlygų pagal 1-ąją INTOSAI principą yra finansinė nepriklausomybė.

Pagal galiojančias teisės aktų nuostatas, sprendimų dėl savivaldybės kontrolieriaus darbo užmokesčio nustatymo, skatinimo, apdovanojimo ar priemonių skyrimo priėmimas yra išimtinė savivaldybės tarybos kompetencija. Kontrolės komitetas gali siūlyti savivaldybės tarybai savivaldybės kontrolierių skatinti, apdovanoti ar skirti priemonę. Esant tokiam reguliavimui išlieka galimo politinio prisitaikymo ar politinio spaudimo rizika.

Savivaldybių kontrolieriai – vieninteliai įstaigų vadovai savivaldybėse, kuriems su darbo užmokesčiu susijusios išmokos skiriamos savivaldybės tarybos sprendimais. Tarybų sprendimai yra vieši, todėl tiek politikams, tiek savivaldybių kontrolieriams vietoj teisėto atlygio už įdėtą pastangas ir atliktą darbą, tenka susidurti su papildomu, dažniausiai neigiamu, žiniasklaidos ir visuomenės dėmesiu, grįstu visuomenėje vyraujančiais ir nusistovėjusiais stereotipais.

Todėl savivaldybių kontrolierių veiklos kokybė priklauso nuo funkcinio, organizacinio savarankiškumo ir finansinio nepriklausomumo, užtikrinančio tinkamą motyvaciją ir, aišku, išlaikant veiklos ir finansų valdymo atskaitingumą.

¹⁰ VRM siūlo depolitizuoti ir stiprinti valstybės tarnybą - Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.

✓ **Atlygio sistema mažai diferencijuota pagal savivaldybės dydį**

Savivaldybės skiriasi savo dydžiu, taigi ir veiklos mastais. Valstybės politikų darbo užmokesčio įstatyme numatytas pareiginės algos diferencijavimas, atsižvelgiant į savivaldybės gyventojų skaičių, kurortines teritorijas ir teritorijas, kuriose yra kurortas. Tačiau savivaldybių kontrolierių pareiginės algos koeficientai suskirstyti tik į 2 grupes ir darbo sudėtingumas ir apimtis neatsispindi atlygyje, todėl didelėse savivaldybėse pareigybė tampa ypač nepatraukli.

Siekiant išvengti papildomos rizikos, mažinančios nepriklausomumą, ir galimo įtakos instrumento, siūlome:

Savivaldybės kontrolieriui nustatyti konkurencingą, pareigybės sudėtingumą atitinkantį ir nepriklausomumą užtikrinantį vieną konkretų pareiginės algos koeficientą, sudarantį 85 proc. atitinkamos savivaldybės merui nustatyto pareiginės algos koeficiento.

Siekiant valstybės tarnautojų teisingo darbo užmokesčio principo įgyvendinimo, skirto infliacijai kompensuoti, valstybės tarnybos konkurencingumui palaikyti, didinti valstybės tarnautojų motyvaciją ir lojalumą, sklandžiam valstybės biudžeto planavimui ir socialiniam teisingumui užtikrinti, siūlome:

Įstaigų vadovams, kuriems netaikomas Valstybės tarnybos įstatymo 18 straipsnis „Valstybės tarnautojų tarnybinės veiklos vertinimas“, kasmet nustatyti ne mažiau kaip vienu procentu didesnį pareiginės algos koeficientą, įstaigų steigėjams ar jų įgaliotiems asmenims patvirtinus šių įstaigų metinių ataskaitų rinkinius.

2. Kadencijų skaičiaus ribojimas bei skyrimas atstovaujamosios institucijos sprendimu silpnina savivaldybių kontrolierių profesionalumą ir stabilumą

Valstybės tarnybos įstatymo 13 str. 1. d. numatyta, kad į įstaigų vadovų pareigas priimama 5 metų kadencijai konkurso būdu arba šio ir kitų įstatymų nustatytais atvejais be konkurso, o 5 d. – kad asmuo gali eiti tos pačios valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos vadovo pareigas ne daugiau kaip dvi kadencijas iš eilės.

Atrodytų, kad kadencijų taikymas turėtų stiprinti nepriklausomumą ir atsinaujinimą, tačiau praktikoje turėtų būti įvertinti ir kiti aspektai.

Pastebėtina, kad savivaldybės kontrolierius yra ne tik įstaigos vadovas, kuris privalo turėti specifinių žinių (išmanyti tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus ir kt. teisės aktus), susijusių su audito atlikimu, bet dėl įstaigos veiklos pobūdžio ir dydžio (daugelyje savivaldybių kontrolės ir audito tarnybų iš viso dirba 2 ar 3 darbuotojai), savivaldybės kontrolierius yra ir auditą atliekantis / audito kokybę užtikrinantis asmuo. Pvz., Valstybės kontrolėje, keičiantis įstaigos vadovui – Valstybės kontrolieriui, audito procesas yra nenutrūkstantis, nes tą užtikrina žemiau esanti įstaigos

valdymo grandis – departamentai ir jų vadovai (kuriems kadencija nenustatyta). Pagal Vidaus reikalų ministerijos skelbiamą valstybės tarnybos konkursų statistiką, „2022 m. duomenimis, 50 proc. konkursų į Valstybės tarnybą neįvyksta, iš jų 30 proc. – į įstaigų vadovų vietą. Stebimas didelis atlygio atotrūkis nuo privataus sektoriaus, ypač kalbant apie aukščiausios grandies vadovus – čia jis siekia net 40 proc.“

Savivaldybių kontrolierių asociacijos turimais duomenimis, po 2 metų 1/3 Lietuvos savivaldybių turės būti skelbiami konkursai į savivaldybių kontrolierių pareigas. Tai, net ir paliekant ribotą kadencijų skaičių, sukurs nemažą kontrolierių trūkumą savivaldybėse ir galimai apsunkintą savivaldybei reikalingų išvadų teikimą.

Taigi, atsižvelgiant į žinių ir kompetencijų poreikį bei veiklos specifiką, kadencijų skaičiaus savivaldybių kontrolieriams nustatymas ir skyrimo antrai kadencijai skyrimo mechanizmas, kai kadencijai savivaldybės kontrolierius skiriamas esat Kontrolės komiteto siūlymui, savivaldybės tarybos sprendimu, turi daugiau neigiamų aspektų, nei realios naudos:

✓ **Prarandama institucinė atmintis**

Savivaldybėse gali susidaryti situacija, kai atleidus įstaigos vadovą – savivaldybės kontrolierių, nebebus kam vadovauti audito grupei ir užtikrinti Vietos savivaldos įstatyme numatytų funkcijų įgyvendinimą, t. y. iškyla grėsmė įstaigos strateginių veiklos tikslų pasiekimui, kokybiško audito proceso veiklos užtikrinimui ir tuo pačiu savivaldos lėšų ir turto naudojimo kontrolės funkcijų efektyviam atlikimui. Be to, kyla grėsmė tarnybos organizaciniam tęstinumui ir sukauptos patirties perdavimo procesams.

✓ **Kyla politinės įtakos grėsmė**

Šiuo metu Vietos savivaldos įstatyme nustatyta, kad savivaldybės kontrolierius antrai kadencijai gali būti skiriamas be konkurso, jei savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos veiklą Kontrolės komitetas įvertina teigiamai. Tokiu būdu paskyrimo į antrą kadenciją metu gali kilti rizika savivaldybės kontrolieriaus nepriklausomumui ir politiniu aspektu, tam tikroms politikų grupėms dėl vienokių ar kitokių priežasčių siekiant daryti įtaką sprendimui dėl skyrimo.

Būtina akcentuoti, kad pagal galiojančias teisės akto nuostatas, kadencijai savivaldybės kontrolierius skiriamas Kontrolės komiteto siūlymu, tarybos sprendimu. Taigi iš esmės teisiniu reguliavimu skyrimo procedūra tampa priklausoma nuo politinės įtakos savivaldybėje.

✓ **Kadencijų skaičius mažina lyderystę, kuria neapibrėžtumą ir atbaido talentus**

Kadencijų skaičiaus ribojimas neužtrina tvaraus ilgalaikių tikslų siekimo ir glaudaus ryšio su komanda kūrimo, kas gali sąlygoti mažesnę vadovo motyvaciją ir pastangas, atsakomybės vengimą ir lyderystės stoką, ypač paskutiniosios kadencijos pabaigoje. Darbuotojai, savo ruožtu, kadencijai priimtą vadovą, taip pat vertina, kaip laikiną, todėl mažėja tokio vadovo autoritetas, galimybė įgyvendinti realius pokyčius ir tikimybė pasidžiaugti tų pokyčių rezultatais.

Valstybės tarnybos įstatymas valstybės tarnautojams garantuoja stabilumą ir galimybę siekti karjeros, tuo tarpu ribotos ir neapibrėžtos tolesnės savivaldybės kontrolierių karjeros galimybės mažina galimų kandidatų į pareigas skaičių ir kokybę.

Be to, kaip jau buvo minėta, savivaldybės kontrolieriui šiuo metu nustatytas pareiginės algos koeficientas nėra proporcingas rizikai dėl tolesnės karjeros ir atleidimo garantijų nebuvimo.

Atkreiptinas dėmesys, kad Europinio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos ekspertai išreiškė nuomonę, jog vadovų kadenciją ribojantys lietuviški įstatymai yra problematiški įmonių valdymo požiūriu ir turėtų būti pakeisti, naikinant vadovų kadencijas arba jas paliekant, tačiau suteikiant galias priimančioms institucijoms paskirti vadovą naujai kadencijai, neribojant jų skaičiaus.

Dėl išvardintų aplinkybių ir rizikų manytume, kad kadencijų skaičiaus nustatymas savivaldybės kontrolieriams silpnina savivaldybių kontrolės ir audito tarnybų veiklos efektyvumą, profesionalumą bei nepriklausomumą bei tampa kliūtimi, trukdančia į laisvas kontrolieriaus pareigybes pritraukti geriausius kandidatus, todėl svarstytinas klausimas dėl kadencijų skaičiaus neribojimo savivaldybių kontrolieriams ir politiškai neutralaus skyrimo kitai kadencijai mechanizmo nustatymo.

Manome, kad teisinis reglamentavimas galėtų būti keičiamas nustatant, kad savivaldybės kontrolierius skiriamas sekančiai penkerių metų kadencijai jeigu savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos metinių ataskaitų rinkinys patvirtinamas savivaldybės tarybos penkerius metus be reikšmingų pastabų. Institucijos metinių ataskaitų rinkinys yra reikšmingiausias dokumentas vertinant kontrolės institucijos, kuriai vadovavo savivaldybės kontrolieriaus, veiklą ir manytumėm, kad skyrimas turėtų būti įtvirtintas įstatymo lygmeniu, reglamentuojant, kad savivaldybės tarybos sprendimo bei Kontrolės komiteto siūlymo tam nereikia.

3. Nepagrįstai ribojama galimybė savivaldybės kontrolieriui dirbti kitą darbą

Šiuo metu galiojančio Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 67 straipsnio 7 dalyje nurodyta, kad savivaldybės kontrolierius, savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos valstybės tarnautojai negali būti tos savivaldybės tarybos nariais ir darbo laiku negali dalyvauti politinių organizacijų veikloje. Be to, savivaldybės kontrolieriaus ir savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos valstybės tarnautojo pareigos nesuderinamos su jokiais kitomis renkamomis pareigomis valstybės ir savivaldybių institucijose, įstaigose ir įmonėse.

Manome, kad yra perteklinis ir nepagrįstas apribojimas savivaldybės kontrolieriui dirbti kitą darbą ir apribota galimybė būti išrinktam į kitos, negu tos, kurios kontrolieriumi jis yra paskirtas, savivaldybės arba valstybės institucijos, įstaigos ir įmonės pareigas. Jeigu savivaldybės kontrolierius

arba savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos valstybės tarnautojas eitų renkamas pareigas *kitos* savivaldybės arba valstybės institucijose, įstaigose ir įmonėse, nepažeidžiant darbo normomis reglamentuojamo maksimalaus darbo laiko, tai tikrai nesudarytų jokios interesų konflikto rizikos ar netgi jos regimybės.

Nėra jokio nesuderinamumo ar prieštaravimo tarp savivaldybės kontrolieriaus bei savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos valstybės tarnautojo darbo funkcijų ir darbo renkamos pareigose kitų savivaldybių ar valstybės institucijose, įstaigose ir įmonėse. Interesų konflikto kilimo tikimybė taip pat nėra didesnė nei kitų valstybės tarnautojų ar įstaigų, veikiančių vienos savivaldybės teritorijoje, vadovų.

Savivaldybės kontrolierius, dirbdamas kitos savivaldybės ar valstybės institucijose, įstaigose ir įmonėse, ne tik nepažeistų jokių interesų bei principų, bet ir galėtų padėti kitai savivaldybei ar valstybei, kur trūksta atitinkamos kompetencijos specialisto.

Siūlome konkrečiai įvardinti, kad savivaldybės kontrolieriaus ir savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos valstybės tarnautojo pareigos nesuderinamos su jokiais kitomis renkamos pareigomis *tik tos savivaldybės* institucijose, įstaigose ir įmonėse, kurioje jie vykdo veiklą: **Vietos savivaldos įstatymo 67 straipsnis 7 dalis:**

„7. Savivaldybės kontrolierius, savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos valstybės tarnautojai negali būti tos savivaldybės tarybos nariais ir darbo laiku negali dalyvauti politinių organizacijų veikloje. Be to, savivaldybės kontrolieriaus ir savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos valstybės tarnautojo pareigos nesuderinamos su jokiais kitomis renkamos pareigomis ~~valstybės~~ **ir tos savivaldybės savivaldybių** institucijose, įstaigose ir įmonėse.“

Savivaldybių kontrolierių teisė dirbti kitą darbą ar užsiimti bet kokia veikla, už kurią mokamas atlyginimas, nepagrįstai ribojama ir Valstybės tarnybos įstatymo nuostatomis – 2 straipsnio 10 dalyje numatyta, kad savivaldybės kontrolieriui netaikomi šio įstatymo 6 straipsnis, [...].

Valstybės tarnybos įstatyme nurodžius, kad savivaldybės kontrolieriui netaikomas šio įstatymo 6 straipsnis, teisė dirbti bet kokią darbą dar labiau apribojama, tad siūlome svarstyti galimybę visgi suderinti abiejų teisės aktų nuostatas, paliekant apribojimą savivaldybės kontrolieriui dirbti kitą darbą kitose tos pačios savivaldybės institucijose, įstaigose ar įmonėse arba būti išrinktam į kitas šių institucijų, įstaigų ar įmonių pareigas. Savivaldybės kontrolierius yra įstaigos, kai įstaiga veikia ne visoje valstybės teritorijoje, o tik vienos savivaldybės teritorijoje, vadovas, todėl nėra ir negali kilti interesų konfliktų, arba kitų rizikų savivaldybės kontrolieriui užimant renkamas pareigas kitose Lietuvos Respublikos savivaldybėse ar savivaldybės kontrolieriui dirbant kitą darbą kitos savivaldybės teritorijoje, kurioje savivaldybės kontrolierius neturi jokių įgaliojimų. Analogiškai manytina, kad ir savivaldybių kontrolės ir audito tarnybos darbuotojams turėtų būti sudaryta galimybė

pretenduoti užimti renkamas pareigas valstybės ir kitos savivaldybės institucijose, įstaigose bei įmonėse.

Atsižvelgiant į išdėstytą, siūlome tokią **Valstybės tarnybos įstatymo 2 straipsnio 10 dalies** formuluotę:

„10. Savivaldybės kontrolieriui netaikomi šio įstatymo 6 straipsnis (tiek, kiek tai susiję su tos savivaldybės, kurios kontrolieriumi jis yra paskirtas, biudžetinės įstaigos, valdomos įmonės ar jos dukterinės bendrovės, viešosios įstaigos, kurios savininkė ar dalininkė yra savivaldybė, kolegialaus organo, biudžetinės įstaigos stebėtojų tarybos nario pareigomis, taip pat komisijos pirmininko, pirmininko pavaduotojo ir nario pareigomis), [...].

4. Savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos vidaus audito atlikimui turėtų būti taikomas toks pat periodiškumas, kaip ir kitų auditorių vidaus auditams atlikti

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 3, 4, 5, 6, 7, 12, 15, 17, 18, 20, 22, 23, 24, 25, 27, 30, 34, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 54, 55, 57, 60, 65, 67, 70, 72 straipsnių pakeitimo ir 56, 68 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymo projekte, reg. Nr. 25-11630(5), pasiūlyta keisti nuostatą dėl vidaus audito savivaldybės kontrolės ir audito tarnyboje atlikimo *ne rečiau kaip kartą per 4 metus*.

Galiojančiame Vietos savivaldos įstatyme (67 str. 13 d.) nustatytas terminas savivaldybės kontrolės ir audito tarybos vidaus auditui atlikti *ne rečiau kaip kartą per 5 metus* atitinka protingumo kriterijus ir yra pagrįstas kituose teisės aktuose įtvirtintais susijusiais terminais:

Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymo 3 str. 4 p. nustatyta, kad Finansų ministerija, formuodama valstybės politiką vidaus kontrolės ir vidaus audito srityse, organizuodama, koordinuodama ir kontroliuodama jos įgyvendinimą užtikrina, kad ne rečiau kaip kartą per *penkerius metus* Lietuvos Respublikos finansų ministro nustatyta tvarka būtų atliekamas išorinis vidaus audito tarnybų veiklos vertinimas.

Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 13 str. 1 d. reglamentuota, kad į įstaigų vadovų, *inter alia* savivaldybės kontrolieriaus pareigas priimama 5 metų kadencijai. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme įtvirtintus savivaldybės tarybos diskrecijos teisę inicijuoti vidaus auditą *ne rečiau kaip kartą per 5 metus* yra užtikrinta prievolė tarybai savivaldybės kontrolieriaus kadencijos metu mažiausiai vieną kartą inicijuoti savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos vidaus auditą ir palikta galimybė esant poreikiui vidaus audito vertinimo savivaldybės kontrolės ir audito tarnyboje siekti dažniau.

Atsižvelgdami į išdėstytą, prašome nekeisti Vietos savivaldos įstatymo 67 str. 13 d. nuostatos – galiojančios nuostatos atitinka savivaldybės kontrolės ir audito sistemą reguliuojančius teisės aktus ir sudaro prielaidas efektyviai ir racionaliai savivaldybių kontrolės ir audito tarnybų veiklai.

5. Tikslintina ydinga nuostata, kad dėl savivaldybės kontrolieriaus teikiamo tarybos sprendimo projekto išvadą teikia kontroliuojamas subjektas – administracija

Vietos savivaldos įstatymo 33 straipsnio 3 dalies 6 punkte reglamentuota, kad savivaldybės administracija reglamento nustatyta tvarka ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo savivaldybės tarybos sprendimo projekto registravimo dienos pateikia išvadą dėl savivaldybės tarybos sprendimo projekto, išskyrus šios dalies 5 punkte ir šio įstatymo 17 straipsnio 12 dalyje nurodytus sprendimų projektus. Jeigu savivaldybės tarybos sprendimo projektas didelės apimties, savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu išvadų pateikimo terminas vieną kartą gali būti pratęstas iki 10 darbo dienų. Šio įstatymo 17 straipsnio 12 dalyje nustatytu atveju išvada pateikiama reglamento nustatyta tvarka iki savivaldybės tarybos posėdžio.

Tarybos sprendimus gali rengti ir savivaldybės kontrolierius (Vietos savivaldos įstatymo 17 straipsnio 10 dalis).

Taigi pagal galiojančią teisinę reglamentavimą dėl savivaldybės kontrolieriaus teikiamo tarybos sprendimo projekto išvadą teikia kontroliuojamas subjektas – administracija.

Paprastai kontrolieriai teikia tarybos sprendimų projektus dėl tarnybos metinių ataskaitų rinkinio tvirtinimo, tarnybos nuostatų tvirtinimo. Gali būti rengiami tarybos sprendimų projektai ir kitais klausimais.

Tarybos sprendimų projektai derinami savivaldybės tarybos veiklos reglamentais nustatyta tvarka. Derinimo procedūrose dalyvauja savivaldybių teisininkai, kalbos specialistai ir pan.

Laikytina, kad administracijos išvados teikimo poreikio būtinybės nėra, tokios išvados teikimas yra nereikalingas biurokratizmas ir pažeidžia savivaldybės kontrolės ir audito tarnybų nepriklausomumą.

Pažymėtina, kad savivaldybės kontrolės ir audito tarnyba yra nepriklausoma ir savarankiška savivaldybės biudžetinė įstaiga, kuri prižiūrėdama, ar teisėtai, efektyviai, ekonomiškai ir rezultatyviai valdomas ir naudojamas savivaldybės turtas ir patikėjimo teise valdomas valstybės turtas, kaip vykdomas savivaldybės biudžetas ir naudojami kiti piniginiai ištekliai atlieka išorės finansinį, atitikties ir veiklos auditą bei vertinimus savivaldybės administracijoje, savivaldybės administravimo subjektuose ir savivaldybės valdomose įmonėse; kiekvienais metais iki gegužės 15 dienos parengia ir reglamento nustatyta tvarka pateikia savivaldybės tarybai išvadą dėl pateikto tvirtinti savivaldybės

metinių ataskaitų rinkinio, savivaldybės biudžeto ir turto naudojimo bei atlieka kitas funkcijas, kurios nurodytos Vietos savivaldos įstatymo 67 straipsnyje.

Ši biudžetinė įstaiga, kaip ir kiti viešojo sektoriaus subjektai, rengia metinių ataskaitų rinkinį, kurį atsižvelgiant į šios įstaigos veiklos teisinio reglamentavimo ypatumus, tvirtina savivaldybės taryba.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo 6 straipsnio 1 dalimi, viešojo sektoriaus subjekto metinių ataskaitų rinkinį sudaro:

- 1) metinė veiklos ataskaita, kurioje pateikiama informacija apie veiklos tikslų pasiekimą;
- 2) metinių finansinių ataskaitų rinkinys, kuriame pateikiami finansiniai duomenys apie viešojo sektoriaus subjekto ar viešojo sektoriaus subjektų grupės finansinę būklę, veiklos rezultatus, pinigų srautus;
- 3) jeigu viešojo sektoriaus subjektas gauna biudžeto asignavimų, – metinių biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys, kuriame pateikiami išlaidų sąmatos vykdymo duomenys.

Vadovaujantis Vietos savivaldos įstatymo 67 straipsnio 3 dalimi, tvarkyti savivaldybės kontrolės ir audito tarnybos buhalterinę apskaitą, atlikti šios tarnybos ūkinį, materialinį aptarnavimą gali savivaldybės administracija ar kiti subjektai teisės aktų nustatyta tvarka.

Pagal susiklosčiusią praktiką, dažniausiai savivaldybių kontrolės ir audito tarnybų apskaitą tvarko bei finansinės atskaitomybės dokumentus rengia savivaldybių administracijos apskaitos padaliniai ir tik kai kuriose savivaldybėse – centralizuotai apskaitą tvarkančios įstaigos arba tai daro pačios tarnybos savarankiškai. Taigi, didžiąją dalį duomenų tarnybų metinių ataskaitų tvirtinimui teikia administracijos, duomenys patvirtinami atsakingų asmenų parašais. Tad formalios dar vienos išvados pateikimas nereikalingas.

Taip pat administracijos išvados nereikėtų ir kai teikiamas kitokio pobūdžio tarybos sprendimas, kurį teikia savivaldybės kontrolierius. Nes, kaip jau buvo minėta aukščiau, savivaldybės administracijos teisininkų, kalbos specialistų bei kitų susijusių padalinių atsakingų asmenų derinimas bei vizavimas būna numatytas savivaldybių tarybų veiklos reglamentuose.

Atsižvelgiant į išdėstytą, siūlome pakeisti Vietos savivaldos įstatymo 33 straipsnio 3 dalies 6 punktą ir išdėstyti taip:

„3. Savivaldybės administracija:

- 6) reglamento nustatyta tvarka ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo savivaldybės tarybos sprendimo projekto registravimo dienos pateikia išvadas dėl savivaldybės tarybos sprendimo projekto, išskyrus šios dalies 5 punkte ir šio įstatymo 17 straipsnio 12 dalyje nurodytus ir **Savivaldybės kontrolieriaus parengtus** sprendimų projektus. Jeigu savivaldybės tarybos sprendimo projektas didelės apimties, savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu išvadų pateikimo terminas vieną kartą gali būti pratęstas iki 10 darbo dienų. Šio įstatymo 17 straipsnio 12 dalyje

nustatytu atveju išvada pateikiama reglamento nustatyta tvarka iki savivaldybės tarybos posėdžio;“.

Dėkojame už konstruktyvų bendradarbiavimą, atsakingą požiūrį ir bendras pastangas kuriant skaidresnį, efektyvesnį ir visuomenei atskaitingą viešąjį sektorių.

Pagarbiai,

Savivaldybių kontrolierių asociacijos Valdybos pirmininkė

Irma Maldauskienė

Inga Šimkūnaitė-Andriulienė, Šiaulių miesto savivaldybės kontrolierė,
tel. +37041383410 , el. p. inga.simkunaite@siauliai.lt;

Laima Skeirytė, Panevėžio miesto savivaldybės kontrolierė,
tel. +37045501202, el. p. laima.skeiryte@panevezys.lt;

Kristina Kripienė, Kauno miesto savivaldybės kontrolierė,
tel. +37061115154 el. p. kristina.kripiene@kaunas.lt;

Rima Zieniuvienė, Kauno rajono savivaldybės kontrolierė,
tel. +37037305549, el. p. rima.zieniuviene@krs.lt.